

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 10786/2023
18.10.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиле-противтужене АА из ..., коју заступа пуномоћник Снежана Мишовић Гуцуња из ..., против туженог-противтужиоца ББ из ..., кога заступа пуномоћник Ервин Гомбош, адвокат из ..., ради развода брака и вршења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 465/22 од 21.12.2022. године, у седници одржаној 18.10.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог-противтужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 465/22 од 21.12.2022. године у делу одлуке о поверавању малолетне деце, одржавању личних односа, издржавању и одлуци о трошковима поступка.

У преосталом делу ревизија туженог-противтужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 465/22 од 21.12.2022. године (део одлуке о разводу брака) се **ОДБАЦУЈЕ** као недозвољена.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сенти П2 21/2021 од 16.09.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је предлог за одређивање привремене мере поднет од стране тужиле-противтужене дана 29.10.2021. године, у погледу регулисања виђења деце са оцем у складу са предлогом вештака, с тим што би мера остала на снази до правноснажног окончања ове пранице. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиле-противтужене и делимично је усвојен противтужбени захтев туженог-противтужиоца у делу којим се тражи развод брака. Ставом трећим изреке, разведен је брак парничних странака закључен 21.12.2002. године, заведен у матичној књизи венчаних за матично подручје ... под текућим бројем ../2002. Ставом четвртим изреке, заједничка деца парничних странака малолетни ВВ рођен ...2007. године у ... и малолетна ГГ рођена ...2012. године у ... поверена су на самостално вршење родитељског права мајци, с тим што је отац обавезан да на име свог доприноса за издржавање малолетног ВВ плаћа месечно 27.000,00 динара и за малолетну ГГ 23.000,00 динара месечно, укупно 50.000,00 динара, најкасније до 10-тог у месецу за текући месец, а заостале рате одједном у року од 15 дана од дана правноснажности

пресуде и у случају доцње са законском затезном каматом рачунајући од дана доспећа сваке месечне рате до коначне исплате, све док постоје законски услови. Ставом петим изреке, уређен је начин одржавања личних односа малолетне деце са оцем сваког другог викенда од петка у 19,00 часова до недеље у 19.00 часова и један радни дан у току недеље када викенд не бораве код оца, као и половину зимских и летњих распуста, верских и државних празника. Ставом шестим изреке, одбијен је противтужбени захтев којим је тражено да се одреди заједничко вршење родитељског права над заједничком децом парничних странака без посебног новчаног давања трошкова издржавања, на тај начин што ће деца заједнички боравити наизменично две недеље почев од недеље увече две недеље у домаћинству оца, а наредних две недеље почев од недеље увече у домаћинству мајке. Ставом седмим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Допунском пресудом Основног суда у Сенти П2 21/21 од 08.11.2022. године, у ставу четвртом изреке основне пресуде додате су речи: „Почев од правноснажности пресуде“ у деветом реду тог става после речи „до коначне исплате“, а пре речи „све док постоје законски услови“, тако да обавеза плаћања доприноса за издржавање тече од правноснажности пресуде па убудуће док постоје законски услови за то.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 465/22 од 21.12.2022. године, ставом првим изреке жалба туженог-противтужиоца је одбијена и жалба тужиље-противтужене делимично одбијена а делимично усвојена, тако што је првостепена пресуда допуњена допунском пресудом у делу одлуке о издржавању малолетне деце (став четврти изреке) преиначена и тужени-противтужилац обавезан да издржавање за малолетну децу у досуђеним износима плаћа од 07.12.2021. године (као дана подношења тужбе) па док за то постоје законски услови, док је у преосталом побијаном делу првостепена пресуда потврђена (ставови три до седам изреке). Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиље-противтужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени-противтужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11, 18/20 и 10/23 – други закон) и утврдио да је ревизија туженог-противтужиоца делимично неоснована и делимично недозвољена.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Битна повреда поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП на коју се наводи ревизије указује није прописана као ревизијски разлог у смислу члана 407. став 1. тачка 2. тог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су закључиле брак ...2002. године а заједница живота је престала ...2021. године. У браку је рођено двоје заједничке деце, малолетни ВВ ...2007. године и малолетна ГГ ...2012. године. Након престанка заједнице живота парничних странака, деца су наизменично боравила код

оца и мајке седмично, а од јануара 2022. године, више времена проводе код мајке јер им је боравак на недељном нивоу тешко падао због селибе и паковања, а то није била ни њихова жеља. У периоду када је отац у јануару месецу боравио у ... три недеље, деца су била код мајке и од априла још више времена проводе код мајке. Цео јуни месец деца су била код мајке, а почетком јула су отишли код оца, при чему је девојчица била у кампу током јула месеца 2022. године. Тужиља је рођена ...1975. године, завршила је четворогодишњу средњу школу смер ... техничар и запослена је у ... на ..., као ... где зарађује око 150.000 форинти месечно што у динарској противвредности износи око 47.000,00 динара. Ради у континуитету 24 часа, а затим има 72 часа слободно. Живи у кући коју је купила и у којој бораве и деца када су код ње, а често и њен партнер. Родитељи мајке станују у комшилуку и могу јој помоћи и причувати децу у данима када ради. Тужени је рођен ...1966. године, завршио је четворогодишњу средњу школу смер ... техничар и власник је фирме „ДД“ ДОО. Живи са ванбрачном партнерком у кући коју је градио 1993. године и у којој деца бораве када су код њега, а у власништву има ресторан, хотел, непокретности које издаје у закуп и остварује зараду и закупнину од издавања непокретности. Поред куће у којој живи поседује киоск на пијаци у ... и два пословна простора у ... која су издата на коришћење његовој фирми и један стан у ... од 100 м² који не издаје у закуп. Поседује два аутомобила и више непокретности у По налазу и мишљењу вештака психијатра евидентна је блиска емотивна везаност мајке и оба детета, комуникација међу њима је топла и опуштена, спонтана, а малолетни ВВ је изразио жељу да буде код мајке, док је малолетна ГГ у свом цртежу породице испољила већу приврженост мајци. Успешност прилагодљивости деце на развод родитеља умногоме зависи од односа родитеља током и после развода, па је потребно да родитељи интерес деце издигну изнад проблема бивших партнера да не би дошло до емоционалног занемаривања деце. За постизање адекватне стабилности у развоју потребна је сталност и постојаност базе – дома, а то је у овом случају боравак код мајке. По мишљењу вештака у интересу деце је да буду поверена на самосталну бригу и старање мајци уз одласке код оца сваког другог викенда од петка до недеље поподне, као и један радни дан у току недеље када не бораве недељом код оца и током половине летњег и зимског распуста и половине верских и државних празника. По налазу и мишљењу вештака психолога карактеристике личности мајке и њене родитељске компетенције су подобније за вршење самосталног родитељског права над малолетном децом, а жеља старијег детета је изражена на основу способности да формулише и искаже своје мишљење, док су афинитет и преференције млађег детета испољене на пројектованој техници (цртеж породице) и упућују на предност мајци у правцу поверавања деце. Ради постизања стабилности након развода родитеља, који за децу има квалитет стресног животног догађаја и избегавања учесталог премештања из једног у друго домаћинство које је праћено селидбама, у интересу је деце да буду поверена мајци на самосталну бригу и старање уз одлазак код оца сваког другог викенда од петка до недеље као и један дан у радној недељи када не бораве за викенд, затим половину распуста, као и верских и државних празника. На основу стручног мишљења органа старатељства утврђено је да је мајка имала примарну улогу у вођењу бриге о деци, да је изградила близак емотивни однос са њима који карактерише блискост, емоционална топлина и отвореност, док однос деце са оцем карактерише ригидност и пасивност. Личност мајке је подобнија за обављање родитељских дужности, њене компетенције одговарају на потребе деце и исте задовољавају. Отац деце себе приказује као доброг оца на вербалном плану и истиче да све ради у интересу деце, а реално то не чини с обзиром да их не слуша и немају однос који се базира на међусобном поштовању и слушању нити им помаже у

учењу. Његови захтеви у вези самосталности и узраста деце нису у складу, нарочито када је реч о малолетној ГГ коју је остављао саму или са малолетним ВВ. Очеви ставови и убеђења везана за децу базирају се првенствено на његовим личним убеђењима, а не произилазе из потреба деце, првенствено због тога што нема отворену комуникацију са децом нити му се они поверавају у вези својих жеља, ставова и мисли.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да је у најбољем интересу малолетне деце да буду поверена мајци на самостално вршење родитељског права уз уређен модел одржавања личних односа са оцем који је предложен од органа старатељства и оба вештака. Отац је обавезан да доприноси издржавању малолетне деце износом од 27.000,00 динара за малолетног ВВ и 23.000,00 динара за малолетну ГГ месечно, с тим што је другостепени суд ову обавезу утврдио од дана подношења тужбе (07.12.2021. године). Поред тога, усвојен је тужбени и противтужбени захтев и разведен брак парничних странака.

Врховни суд налази да је побијаном одлуком правилно примењено материјално права када је одлучено о поверавању заједничке малолетне деце парничних странака, уређено одржавање личних односа са оцем и одлучено о учешћу оца у њиховом издржавању.

Према члану 3. став 1. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији конвенције Уједињених нација о правима детета „Службени лист СФРЈ“ - Међународни уговори број 15/90 и „Службени лист СРЈ“ – Међународни уговори број 4/96 и 2/97) у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета без обзира на то да ли спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Државе чланице се обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и преузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере (став 2.).

Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета. У спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета и ако утврди да је у спору за вршење родитељског права странка дете које је способно да формира своје мишљење, дужан је да дозволи детету да непосредно изрази своје мишљење и да мишљењу детета посвети дужну пажњу у складу са годинама и зрелошћу детета, као и да мишљење детета утврди на начин и на месту које је у складу са његовим годинама и зрелошћу, осим ако би то очигледно било у супротности са најбољим интересом детета (члан 266. став 1. и 3. наведеног закона). Пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима (члан 270.).

Према члану 76. Породичног закона, споразумом о заједничком вршењу родитељског права родитељи детета писмено се саглашавају да ће родитељска права и дужности обављати заједнички, међусобним споразумевањем, које мора бити у

најбољем интересу детета с тим да саставни део споразума о заједничком вршењу родитељског права јесте и споразум о томе шта ће се сматрати пребивалиштем детета. По члану 77. став 3. тог закона суд доноси одлуку да ће један родитељ самостално вршити родитељско право, када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права, односно када су закључили споразум о заједничком или самосталном вршењу родитељског права, али суд процени да тај споразум није у најбољем интересу детета (став 4.). Сходно наведеним законским одредбама заједничко вршење родитељског права могуће је уколико су родитељи детета сагласни да родитељска права и дужности обављају заједнички, међусобним споразумевањем, при чему то мора бити у најбољем интересу детета.

Правилно су нижестепени судови применили материјално право и утврдили најбољи интерес малолетне деце одлучујући да мајка самостално врши родитељско право, а да са оцем одржавају редовне личне контакте према утврђеном моделу предложеном у стручном мишљењу органа старатељства и датом мишљењу оба вештака. Супротно наводима ревизије, овај суд сматра да су приликом доношења одлуке о поверавању малолетне деце и одржавању личних односа са оцем, нижестепени судови правилно проценили све елементе најбољег интереса мал. деце, које између осталог чине узраст, зрелост и потребе деце, као и способност родитеља да задовољи утврђене потребе у смислу чланова 6. и 266. став 1. Породичног закона, прихватајући стручно мишљење органа старатељства прибављено на основу члана 270. наведеног закона и мишљење оба вештака, али и посвећујући дужну пажњу израженом мишљењу деце. Неосновани су наводи ревизије о потреби наизменичног боравка деце код родитеља, јер је поверавање малолетне деце на самостално вршење родитељског права мајци управо у најбољем интересу малолетне деце и обезбеђује да деца имају континуитет боравка, доживљај сигурности, устаљености у ритму и навикама, а што је све неопходно за њихов правилан психофизички развој. Без утицаја су наводи ревизије којима се указује да није одређено контролно вештачење, те да у том правцу није правилно и потпуно утврђено чињенично стање. И по схватању овог суда правилно је одбијен предлог за додатним изјашњавањем вештака и представника органа старатељства, те евентуално контролним вештачењем, с обзиром да су у погледу битних чињеница налази вештака и стручно мишљење органа старатељства били сагласни.

Критеријуми за одређивање издржавања прописани су чланом 160. Породичног закона, тако да се издржавање одређује према потребама повериоца и могућностима дужника издржавања, при чему се води рачуна о минималној суми издржавања. Правилно су у конкретном случају утврђене потребе малолетне деце на основу њиховог узраста и основних животних потреба и обавеза издржавања утврђена од дана подношења тужбе 07.12.2021. године. Утврђеним доприносом за издржавање деце од стране оца, уз допринос мајке чије су материјалне прилике правилно утврђене и која ће се свакодневно старати и водити бригу о деци, овај суд налази да ће потребе деце бити на адекватан начин задовољене. Неосновани су наводи ревидента да материјалне могућности мајке нису правилно утврђене, односно износ зараде који она остварује у динарима, јер је тај износ утврђен и наведен у образложењу побијане пресуде (47.000,00 динара). Са друге стране правилно су утврђене материјалне могућности туженог и у ситуацији када је поверилац издржавања дете, висина издржавања треба да омогући најмање такав ниво животног стандарда за дете какав ужива родитељ дужник

издржавања, што је у конкретном случају примењено на основу члана 162. став 3. Породичног закона.

Претежни део навода у ревизији туженог односи се посредно или непосредно на чињенично стање које по његовом мишљењу није правилно или потпуно утврђено у спроведеном поступку. Међутим, ови наводи нису основани јер не доводе у сумњу правилност побијане пресуде у погледу одлуке о поверавању малолетне деце, одржавању личних односа са оцем и висини издржавања и примену материјалног права сдржаног у наведеним одредбама Породичног закона. Правилна је и одлука о трошковима поступка донета применом члана 207. Породичног закона, будући да се ради о спору из породичних односа.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке.

У преосталом делу ревизија туженог изјављена против правноснажне другостепене пресуде није дозвољена. Наиме, правоснажном другостепеном пресудом потврђена је првостепена пресуда у делу одлуке о разводу брака (став трећи изреке првостепене пресуде). Одредбом члана 208. Породичног закона, прописано је да је ревизија увек дозвољена у поступцима у вези са породичним односима, осим ако овим законом није друкчије одређено, док је одредбом члана 227. став 2. тог закона прописано да се правноснажна пресуда у брачном спору не може побијати ванредним правним лековима у погледу дела у коме је донета одлука о поништењу или разводу брака.

Како је ревизија изјављена против правноснажне пресуде донете у брачном спору и у делу одлуке којом је одлучено о разводу брака, иста је у том делу недозовљена применом цитиране одредбе Породичног закона, као посебног закона, па је на основу члана 413. у вези члана 410. став 1. тачка 5. ЗПП, одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић